

Göteryds prästgård. Sunnerbo hd.

Pl. XXII: 2.

Litteratur: L. Rydeman: teckning i A. T. A.

Den runristade stenen i Göteryds prästgård, som blev känd för mig genom prosten Rydemans teckning i A. T. A., är ett block, 1 m. långt, 45 cm. högt, av oregelbunden form. Det ligger i en äng c:a 110 m. so. om boningshuset. Dess övre yta, som är 45 cm. bred, är relativt plan men ej tillhuggen eller tuktad. På denna äro runorna anbragta. Stenen har alltså ej formen av en vanlig runsten. Ungefär 1 dm. till höger om den sista runan synes en oval fördjupning, 30 cm. lång, 14 cm. bred på mitten, 5 à 6 cm. djup. Den är emellertid ej huggen. Runorna äro 12 cm. höga. Jag läser:

i k o r
?

De tre första äro fullt tydliga. Den tredje utgöres av en huvudstav med två bistavar på höger sida, vilka sträcka sig snett uppåt. En **o**-runa av denna form förekommer på Sm. 2. Runan skulle även kunna fattas som ett **b** ur den svensk-norska futharken. Den fjärde runan är mera obestämd. Man ser en huvudstav, vars mellersta parti dock ej kan urskiljas, och till höger om den streck, som likna en **r**-bistav. Dennas nedre del framträder som ett med huvudstaven parallellt streck. Mellan övre delen av huvudstaven och bistaven synas emellertid andra streck, som likna bistavar till ett **f**. Runan förefaller att vara någon slags hybrid mellan **r** och **f**.

Göterydsstenen visar föga överensstämmelse med de övriga runmonumenten. Såväl stenens form och runornas plats som inskriftens avfattning ge ett intryck av att vi här ha att göra med en sentida inskrift, en imitation, som ej står i naturligt samband med den övriga runkulturen. Den har emellertid medtagits här, för att den skall kunna bli föremål för övriga bedömares granskning, men ingår ej i serien av de andra småländska runinskrifterna, då den ovan uttalade uppfattningen om dess karaktär förefaller mig ha ganska starka skäl för sig.

32. Hamneda gamla kyrka A. Sunnerbo hd.

Pl. XXIII: 1.

Litteratur: Wibling, C.: Reseberättelse 1893, med teckning, i A. T. A.; J. Wieslander: brev i A. T. A.; Forthmeier: foto 1907 i A. T. A.; Kinander i Småländska Hembygdsböcker II s. 46.

I Hamneda socken, där Sunnerbo härads tingsställe en gång varit beläget¹, finnas två runstenar, Sm. 32 och 33, vilka nu äro uppställda på var sin gravhög i prästgårdens trädgård. De ha tidigare varit inmurade i den gamla kyrkan², som revs i början av 1890-talet³. Kyrkans murar såldes för 75 kronor⁴ till en lantbrukare, som sprängde ned dem med dynamit och använde dem vid byggandet av en ladugård. Genom dåvarande komministerns, pastor Wieslanders, försorg blevo dessa två runstenar räddade undan fullständig förstörelse och uppställdes i prästgårdens trädgård. Enl. Wibling var Sm. 32 inmurad över en å kyrkans norra sida belägen in-

¹ Styffe s. 199.

² Angående denna se Wrangel i N. Sm. Medd. I s. 67.

³ Rosengren: Ny Smål. Beskr. III (Sunnerbo) s. 127.

⁴ Wibling a. a. s. 13.

gång, och flera andra hållar skola ha legat i murarna. Inskriften både på denna sten och Sm. 33 har förmodligen varit dold, innan kyrkan revs, eftersom ingen observerat stenarna. Vistrand t. ex. beskriver gamla kyrkan (Sunnerbo bl. 5) utan att nämna dem.

Stenens höjd är 147 cm., bredd vid basen 87 cm. Runorna äro 18—20 cm. höga. Det som är bevarat av stenen är toppen. Till vänster är inskriften alldeles utplånad. De första synliga runorna stå i övre vänstra hörnet, varifrån inskriften, omgiven av två marglinjer, följer stenens ytterkontur ned till basen. Slutet, runorna 16—23, står inne på stenen i en rad, som går nedifrån-uppåt, parallell med och omedelbart intill randslingan. Jfr Sm. 29, se s. 10 f.! Ovanför sista ordet synas några streck, som utgöra de kvarvarande spåren av det kors, som en gång funnits här.

Inskriften lyder:

..... **bl : pasi : eftir : sui — faður : sin**
 1 5 10 15 20

På nr 14 är toppen avslagen. Av nr 15 synes endast basen. Hela namnet har förmodligen varit **suin**. Största delen av 16 **f:s** bistavar är borta, även övre delen av 17 **a**, men läsningen är fullt säker. Av 21—23 **sin** fattas också övre hälften.

1—2 **bl** äro de sista runorna i *kumbl*. Angående detta ord se s. 61 f.! 3—6 **pasi** ack. pl. neutr. av dem.-pron. *sāsi* uppträder vanligen i formen **pesi**.

Trausskription:

..... (kum)bl *pesi eftir Suei(n), fœður sinn.*

Översättning:

..... denna vård efter Sven, sin fader.

33. Hamneda gamla kyrka B. Sunnerbo hd.

Pl. XXIII: 2.

Litteratur: Wieslander: Brev i A. T. A.; Forthmeier: foto 1907 i A. T. A.; Kinander i Småländska Hembygdsböcker II s. 46.

Denna sten, som en gång varit en mycket ståtlig runhäll, satt liksom den förut beskrivna Sm. 32 i den gamla kyrkan och kom i dagen, när denna revs i början av 1890-talet. Den hade sin plats i grundmurens nv. hörn. Under den förödelse, som övergick kyrkan, blev stenens nedre ända förstörd genom ett dynamitskott och den återstående övre delen itukilad på längden. Pastor Wieslander tog emellertid hand om fragmenten och lät ställa upp dem i komministerboställets trädgård.

Vid mitt första besök i Hamneda stod den hälft av stenen, på vilken runorna 18—33 äro ristade, fullständigt dold i en tät grandunge, den andra halvan var uppställd i trädgårdens sv. hörn, synlig från landsvägen. På det senare fragmentet hade man ej lyckats läsa några runor, emedan dessa äro mycket otydliga i motsats mot ristningarna på det förra, vilka äro djupa och tydliga. Forthmeiers fotografi, som hänvisats till ovan, visar endast den tydliga högra hälften, som innehåller runorna 18—33. Det andra stycket har ej ansetts vara någon runsten. Mitt första försök att undersöka inskriften hindrades av ihållande regn, men då kilhåll kunde iakttagas längs ena kanten på båda stenarna och då avståndet mellan hålen voro överensstämmande, var det ganska tydligt, att de båda styckena måste ha hört ihop. Jag har senare haft tillfälle företaga en undersökning i förmånlig belysning och lyckats läsa runorna, som jag hoppas uttömmande och riktigt.